

До спеціалізованої вченої ради Д 08.727.04 у
Дніпропетровському державному
університеті внутрішніх справ

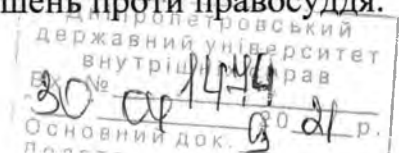
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26

В І Д Г У К

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента
Грищенко Оксани Анатоліївни
на дисертацію Деркач Яни Володимирівни
«Кримінальна відповідальність за втечу із спеціалізованого
лікувального закладу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та
кримінологія; кримінально-виконавче право**

Вивчення рукопису й автореферату дисертації Я.В. Деркач, ознайомлення з публікаціями здобувача підстави для наступної оцінки дослідження.

Актуальність теми рецензованої дисертації визначена низкою соціально-політичних, гносеологічних, геополітичних, нормативних та інших чинників. Найчисленнішу групу кримінальних правопорушень проти правосуддя складають кримінальні правопорушення, що вчиняються шляхом порушення порядку відбування покарання або попереднього ув'язнення, до яких відносяться: ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК України); умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389-1 КК України); ухилення від відбування покарань у вигляді обмеження волі та у вигляді позбавлення волі (ст. 390 КК України); злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК України); дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК України); втеча з місця позбавлення волі або з-під варті (ст. 393 КК України); втеча із спеціалізованого лікувального закладу (ст. 394 КК України); порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК України). За статистичними даними Офісу Генерального прокурора України, такі кримінальні правопорушення складають 36 % від загальної кількості всіх кримінальних правопорушень проти правосуддя.

Згідно з офіційними статистичними даними Генеральної прокуратури України та Офісу Генерального прокурора, протягом 2013-2020 років обліковано 91 кримінальне правопорушення, 62 особам вручено повідомлення про підозру, у 20 випадках до суду направлено клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, 48 проваджень закрито у т.ч. за п.п. 1, 2, 4, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 394 КК України. Відповідно до даних Єдиного державного реєстру судових рішень, за ст. 394 КК України судами винесено лише 5 обвинувальних вироків. По одному у 2011, 2013, 2015, 2017 та 2018 роках.

Офіційна статистика лише засвідчує той факт, що саме правове регулювання діяльності спеціалізованих лікувальних закладів потребує удосконалення, особливо в умовах медичної реформи. Результати опитування слідчих та працівників таких медичних закладів показало про недоцільність застосування заходів кримінально-правового впливу до осіб, які вчиняють втечі зі спеціалізованого лікувального закладу.

Актуальність теми підтверджена її зв'язками із пріоритетними тематичними напрямками наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 07.09.2011 р.; Планом дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р., схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р; Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженою Указом Президента України від 20.05.2015 р. №276/2015; Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженою Указом Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015; основними напрямками наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2015–2020 рр., а також Пріоритетними напрямками розвитку правової науки на 2016–2020 р., схвалених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У роботі Я.В. Деркач комплексно досліджується широкий спектр галузевих проблем, пов'язаних із наданням розгорнутого кримінально-правового аналізу передумов виникнення, сучасного стану, нормативного регулювання, перспектив удосконалення охорони кримінально-правовими засобами порядку перебування осіб в спеціалізованих лікувальних закладах.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, недостатньо повно розробленими в кримінально-правовій доктрині й перспективними для дослідження.

Об'єкт та предмет дослідження визначені, в цілому, коректно. Так, його *об'єкт* – суспільні відносини у сфері кримінально-правової охорони суспільних відносин у сфері правосуддя. *Предметом дослідження* є кримінальна відповідальність за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу.

Об'єкт та предмет співвідносяться з метою і задачами дослідження. *Метою дослідження* авторка визначає наукове обґрунтування кримінальної відповідальності за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу та вироблення рекомендацій для удосконалення кримінально-правової охорони правосуддя.

Для досягнення поставленої мети дисертанткою були сформульовані та вирішувались такі *дослідницькі завдання*: здійснити історико-правовий нарис розвитку та встановити сучасний стан законодавства про кримінальну відповідальність за втечу із спеціалізованого лікувального закладу; з'ясувати соціальну обумовленість розглядуваної кримінально-правової заборони; охарактеризувати зарубіжний досвід правового регулювання відповідальності за втечу із спеціалізованого лікувального закладу; дослідити зміст об'єктивних та суб'єктивних ознак втечі із спеціалізованого

лікувального закладу; розробити пропозиції щодо удосконалення кримінальної відповідальності за втечу із спеціалізованого лікувального закладу.

Загальний аналіз наукової праці, висновків за розділами та загальних висновків дозволяє стверджувати, що *зазначені завдання було виконано, а мету дослідження дисертанткою досягнуто.*

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Зібраний теоретичний та емпіричний матеріал аналізується в роботі з використанням комплексу методів наукового пошуку. Методологічною основою дослідження є положення теорії пізнання, традиційні й апробовані у кримінально-правовій науці: системно-структурний метод, історико-правовий метод, формально-логічний метод, компаративістський метод, логіко-нормативний метод, а також соціологічні методи. Обрані авторкою методологічні підходи до дослідження обраної теми в значній мірі визначили успішне розкриття теми.

Емпіричну базу дослідження дисертантка заявляє як офіційні статистичні дані Генеральної прокуратури України та Офісу Генерального прокурора за 2013-2020 роки щодо кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 394 КК України; матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень та результати опитування слідчих (87 осіб) та працівників спеціалізованих лікувальних закладів (35 осіб). Теоретична частина дослідження пов'язана з емпіричними даними, які дослідниця використовує у основній частині роботи (щоправда, не надаючи їх узагальнення в окремих Додатках, про що буде згадано в критичній частині відгуку).

Дисертантом використано чималий за обсягом масив загальнотеоретичної й спеціальної літератури за темою дослідження (більше 200 джерел науково-теоретичного, навчального, методичного, нормативного, інтерпретаційного характеру).

Науковий апарат рецензованої дисертації (а також її автореферату)

досить якісний. Матеріал викладено доступно, логічно, послідовно.

Ці та інші показники свідчать про добросовісну, комплексну, цілісну, теоретично і практично значущу роботу, вказують, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатній ступінь наукової обґрунтованості, є достовірними.

Загальний обсяг дисертації складає 248 сторінок (у т.ч. основний текст роботи – 196 сторінок).

Структура дисертації Я.В. Деркач є логічно обґрунтованою, в достатній мірі узгодженою з визначеними здобувачем задачами, об'єктом і предметом дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, що включають сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатку. У основній частині роботи послідовно описано витоки та сучасний стан кримінально-правового забезпечення охорони правосуддя, соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу, зарубіжний досвід кримінально-правового забезпечення охорони правосуддя в цій частині, об'єкт втечі зі спеціалізованого лікувального закладу, об'єктивну сторону втечі зі спеціалізованого лікувального закладу, суб'єкта втечі зі спеціалізованого лікувального закладу, суб'єктивну сторону втечі зі спеціалізованого лікувального закладу.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації визначається перш за все тим, що дисертація Я.В. Деркач – дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням, яке присвячене вивченню кримінальної відповідальності за втечу із спеціалізованого лікувального закладу. У роботі сформульовано ряд нових наукових положень і висновків, зокрема щодо декриміналізації ст. 394 КК України.

Низка теоретичних положень, висновків і рекомендацій дисертантки мають наукову новизну і теоретичну значимість, цілком достатні для роботи рівня кандидатської дисертації. У дисертації представлено низку нових

знань, які свідчать про особистий внесок здобувачки у розвиток вчення про кримінально-правові засади охорони правосуддя в Україні.

Практичне значення одержаних в дисертації Я.В. Деркач результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться в дисертації, можуть бути використані у: правотворчості – для вдосконалення законодавства у частині кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя; правозастосовчій діяльності – для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів та суду у частині застосування норм про кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя; навчальному процесі – положення та висновки дисертації можуть у подальшому використовуватись при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальне право» та «Актуальні проблеми кримінального права»; науково-дослідній роботі – для подальших досліджень у галузях кримінального права щодо кримінально-правової охорони правосуддя.

Необхідним критерієм оцінки проведеної Я.В. Деркач роботи є **апробація ним результатів наукового дослідження.** Вони обговорені під час проведення низки заходів наукового і науково-практичного спрямування.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні висновки та положення дисертаційного дослідження Я.В. Деркач викладені в 7 працях (4 – статті у виданнях включених до переліку наукових фахових видань України, 1 – у періодичному науковому виданні іншої держави за профілем дисертації, 2 – тези доповідей). У сукупності з авторефератом опубліковані Я.В. Деркач друковані праці достатньо повно відображають зміст основних положень і висновків дослідження та дозволяють науковій громадськості ознайомитися із ними.

Вивчення наданих на рецензування матеріалів надає підстави для висновку про **ідентичність змісту автореферату основним положенням дисертації.** Дисертацію та її автореферат оформлено відповідно до

встановлених МОН України вимог, викладено літературною мовою, науковим стилем, а тексти добре відредаговано.

Разом з тим, позитивно оцінюючи зміст дисертації Я.В.Деркач маю висловити особисту думку опонента щодо окремих її положень та висновків, які можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час захисту дисертації, або ж є такими, що потребують додаткової аргументації:

1. При характеристиці емпіричної бази авторкою зазначено, що її становлять офіційні статистичні дані Генеральної прокуратури України та Офісу Генерального прокурора за 2013-2020 роки щодо кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 394 КК України; матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень та результати опитування слідчих (87 осіб) та працівників спеціалізованих лікувальних закладів (35 осіб). Натомість у тексті дисертації, в авторефераті, при обґрунтуванні висновків та пропозицій зазначені матеріали використовуються не у повній мірі. На думку офіційного опонента, використання проаналізованих матеріалів, додало б репрезентативності висновкам та пропозиціям авторки. Доцільно було б також використати анкети матеріалів опитування слідчих та працівників спеціалізованих лікувальних закладів з приводу проблемних питань, в додатках до роботи.

2. Авторка у авторефераті та дисертації визначає, що практичне значення одержаних результатів, а саме висновки та пропозиції можуть бути використані у правотворчості, у правозастосовній діяльності, в освітньому процесі, у науково-дослідній роботі, можливо визначені напрями й знайшли своє відображення у вказаних напрямках. Доцільно було б також вказати відповідні акти в цьому напрямі та додати їх до роботи.

3. На сторінках дисертації авторка використовує достатньо позицій та точок зору відносно соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за втечу зі спеціалізованого лікувального закладу, наводяться доктринальні позиції відповідності цих діянь підставам та принципам «криміналізації», надаються точки зору щодо поняття «соціальної обумовленості». Вважаємо,

що логічним в контексті досліджуваного питання було б не просто констатування ідеї цього питання, а й надати у висновках до підрозділу або загальних висновках, власне бачення автора щодо відповідності чи різниці між криміналізацією та соціальною обумовленістю, а також значення та ролі вказаних понять відносно кримінальної відповідальності за досліджуване кримінальне правопорушення.

4. У підрозділі 1.3. «Зарубіжний досвід правового регулювання відповідальності за втечу із спеціалізованого лікувального закладу», авторка приділяє увагу досвіду пострадянських країн, встановленню норми подібності та відмінності між вітчизняним та зарубіжним кримінально-правовим забезпеченням охорони правосуддя, безпосередньо з тексту дисертації вбачається те, що авторка на жаль обмежилася вивченням досвіду тільки вказаних країн, але не звернувся до аналізу країн, Європейського Союзу та інших. У висновках до розділу 1 та загальних висновках дисертації щодо вказаних країн авторка не висловлює власної позиції. Висновки щодо аналізованого досвіду наведених держав надали б змогу якісно доповнити авторські пропозиції по удосконаленню чинного законодавства та практики його застосування.

Проте *визначені зауваження підтверджують складність та дискусійний характер окремих досліджених проблем*, відтворюють особистісне бачення авторки у їх вирішенні, підтверджують доцільність їх подальшого більш глибокого наукового дослідження та аргументації. Ці зауваження не носять принципового характеру, не впливають суттєво на загальне позитивне враження від обсягу виконаного дослідження та запропонованих автором пропозицій. Сподіваємось, що висловлені зауваження будуть використані автором у подальшій науковій діяльності.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Яни Володимирівни Деркач «Кримінальна відповідальність

за втечу із спеціалізованого лікувального закладу» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе для юридичної науки та вітчизняної кримінально-правової політики конкретне завдання щодо визначення, опису, розкриття змісту й окреслення напрямів удосконалення кримінально-правової охорони правосуддя України.

Робота відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а Яна Володимирівна Деркач за результатами захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук із спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент –

**професор кафедри кримінального
права та кримінології ФПФОДР
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент**

Оксана ГРИТЕНКО

Погоджено:

**Перший проректор
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Володимир ГРОХОЛЬСЬКИЙ